

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА ІМ. І. КРИП'ЯКЕВИЧА НАН УКРАЇНИ
ПІВДЕННО-СХІДНИЙ НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ У ПЕРЕМИШЛІ
ЦЕНТР СХІДНОСВРОПЕЙСЬКИХ НАУКОВИХ СТУДІЙ

**НАУКА І ОСВІТА УКРАЇНИ В УМОВАХ
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ:
ВИКЛИКИ ТА ЗАВДАННЯ
В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

Том II

**За редакцією:
*Василь Льницький, Микола Галів***

Київ – Дрогобич – Львів – Запоріжжя – Переяслав – Ужгород – Перемишль

УДК 001+37](477)«364»(08)
ББК 74.04я43
Н 34

Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки. Том II / [Ред.: В. Ільницький, М. Галів]. Київ – Дрогобич – Львів – Переяслав – Ужгород – Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2024. 282 с.

ISBN 978-617-554-241-5

Видання містить матеріали, що лягли в основу доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки». Молоді та досвідчені науковці висвітлюють актуальні питання в галузях історичних, філологічних, педагогічних, мистецтвознавчих, суспільних, природничих наук та здоров'я людини. Матеріали стануть корисними для широкої наукової громадськості, викладачів, аспірантів, студентів, вчителів.

УДК 001+37](477)«364»(08)
ББК 74.04я43

Редакційна колегія:

д-р пед. н., проф. **М. Галів**; д-р філол. н., проф. **І. Зимомря**; канд. філол. н., доц. **І. Дмитрів** (відповідальний секретар); д-р іст. н., проф. **В. Ільницький**; д-р іст. н., проф. **Ю. Каганов**; д-р іст. н., проф. **В. Качмар**; д-р іст. н., проф. **В. Коцур**; д-р іст. н., проф. **І. Соляр**; д-р іст. н., проф. **С. Степень**.

Рецензенти:

д-р іст. н., проф. Віталій Тельвак
д-р педагогічних наук, проф. Олена Невмержицька

© Автори, 2024
© В. Ільницький, 2024
М. Галів, 2024
© Гельветика, 2024

ЗМІСТ
ІСТОРИЧНІ НАУКИ. ФІЛОЛОГІЯ

Арістова А. «Велика українська енциклопедія»: енциклопедистика на інформаційному фронті.....	8
Біла С. Наративне відеоінтерв'ю як інструмент для вивчення теми «російсько-українська війна» у закладах середньої, передвищої та вищої освіти	12
Білокопитова М. Дослідження випадків використання <i>will</i> в умовних реченнях першого типу в <i>if-clause</i>	18
Білокопитова М. Функціональний аналіз та випадки використання часу Future in the Past в англійській мові.....	21
Бойчук А., Ніколасв С. Оборона Маріуполя (березень – травень 2022 р.) у висвітленні польського інформаційно-аналітичного порталу Defence24.....	25
Веденєєв Д. Інституалізація воєнно-історичного дослідження російсько-української війни (у Збройних Силах України).....	29
Галик В. «Встане славна мати Україна, щаслива і вільна, від Кубані аж до Сяну-річки одна, нероздільна»: Іван Франко про майбуття України.....	33
Галів М. Роль освіти у післявоєнній відбудові Республіки Корея (друга половина ХХ ст.): уроки для України.....	40
Галів М., Ільницька Н. Проблеми і перспективи розвитку освіти у Республіці Хорватія.....	45
Галів М., Карпенко О. Геноцидний характер викрадення українських дітей російськими окупантами: за матеріалами ЗМІ (2022–2024).....	49
Глібіщук М. Селянознавчі студії як важливий напрям вивчення історії України у роки першої світової війни і революції (1914–1921).....	54
Гриник Л. Інформування українців про початок повномасштабного вторгнення (на основі матеріалів інтернет-видання «Української правди»).....	57
Гриник Л. Програмові ідеї ОУН щодо виховання молоді у другій половині 40-х рр. ХХ століття.....	61
Гриценко Г., Яцула Є.-П. Українсько-британські відносини в культурно-історичному контексті (2022–2023).....	65

Дворянин П. Правове становище внутрішньо переміщених осіб у висвітленні українських ЗМІ (2014–2022).....	69
Льницький В., Галалай Ю. Сучасна російсько-українська війна на шпальтах «The British Army Review» (2022–2024).....	73
Зінкевич Я., Коцур Л. Політика увічнення пам'яті загиблих воїнів-медиків під час російсько-української війни 2014–2022 рр.	80
Калінічева Г. Українські архіви та архівна наука в умовах російсько-української війни	85
Каліщук О. «Мазепинці», «петлюрівці», «бандерівці» як маркери гібридної війни Росії	90
Корновенко Л. Корновенко С. Мовна політика в Україні: історичні уроки довоєнного часу (1991–2014 рр.).....	93
Костюк П. Між навчанням і безпекою: право на освіту в умовах війни та виклики для приватної школи.....	97
Лупак М. Академічна співпраця українських науковців з інституціями Сполученого Королівства як фактор протидії російській дезінформації під час російсько-української війни.....	102
Мазурчак Л. Медична опіка в лавах Української Повстанської Армії: досвід Українського Червоного Хреста (1943–1945).....	105
Марченко Я. Мілітаризація освіти в тимчасово окупованому Росією Кримському півострові (2014–2023).....	109
Медвідь О. Іноземні військові формування в складі Збройних сил України в російсько-українській війні.....	112
Мельник Н. Студентство та шахи: відродження шахових традицій у Львівському університеті під час повномасштабної російсько-української війни (2022–2024).....	115
Мрака І. Історичні знання в освітньо-виховній роботі армії II Речі Посполитої (1921–1939).....	119
Муравський О., Шолота К. Тимчасове переміщення закладів вищої освіти у роки російсько-української війни.....	124
Попп Р. Світові акції всесвітнього конгресу українців у підтримці України у боротьбі проти російської агресії.....	128
Пуйда Р. Руїнування окупантами освітньої інфраструктури в Україні у роки повномасштабного вторгнення.....	132
Ситник О., Зубкович О. Переосмислення витоків російсько-української війни на початку ХХІ століття.....	135

Торczyk W. Walka systemów politycznych w Starożytnej Grecji w wizji Ksenofonta Ateńczyków.....	139
Улько С. Книга як соціокультурний феномен.....	142
Фесан В. Актуальність віртуальних (цифрових) музеїв під час війни.....	144

ПЕДАГОГІКА. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА

Беньковська Н. Проблемні питання мовної підготовки у вищих військових навчальних закладах України.....	147
Гілевич І. Розуміння природи радянської пропаганди в школах УРСР 1930–1980-х років як важливий елемент підготовки студентів-істориків в умовах гібридної війни з російською федерацією.....	149
Доброносова Ю. Ціннісні та методологічні орієнтири викладання етичних дисциплін здобувачам ступеня бакалавра.....	152
Нанівський Р. Погляди Омеляна Вишневецького на українську педагогіку як чинник протистояння російській експансії на початку ХХІ ст.	156
Сіромський Р. Початок «холодної війни» у шкільних підручниках із всесвітньої історії: старі наративи та нові підходи.....	159
Станкевич А. Виклики до освітньо-педагогічного процесу під час військових дій в Україні.....	162
Столяренко Ол., Столяренко Ок. Актуальність компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутніх учителів.....	165
Шелестак Л. Освіта під час війни: збереження історії та пам'яті учасників конфлікту через освітні програми.....	169
Щоголев Я. Еволюція інформаційної грамотності: використання штучного інтелекту для розширення можливостей здобувачів закладів вищої освіти.....	173

ПРИРОДНИЧІ НАУКИ. ЕКОЛОГІЯ ТА ОХОРОНА. ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Литвин В. Новий тип агрохімікатів на основі наночастинок міді для використання в сільському господарстві у военний та післявоєнний період	176
--	-----

Слободяник В. Безпека та розвиток природного середовища в умовах російсько-української війни	179
Соловей Б. Аналіз методів оцінки рівня ризику аварії при експлуатації баштового крану в умовах вибухових хвиль	182
Черненко О., Вовк Н. Реабілітація учасників бойових дій: медико – психологічні основи збереження здоров'я	185

СУСПІЛЬНІ НАУКИ

Березанська І., Лященко Ю., Зленко Я. Роль інформаційних технологій в організації документо-інформаційних комунікацій.....	189
Вовк Н., Боровик О. Правове регулювання забезпечення безпеки цивільного населення України в умовах воєнного стану	192
Вовк Н., Деркач А. Україна у досягненнях гендерної рівності в умовах воєнного стану	196
Вовк Н., Кобилка Є. Наслідки довготривалого стресу серед цивільного населення в умовах воєнного часу	201
Гончарук С., Корсак Р., Годя І. Специфіка використання устаткування у готельно-ресторанних комплексах історико-військової тематики.....	205
Гуштан Т. Військовий туризм як один із стратегічних напрямків для розвитку готельно-ресторанного сектору: можливості та виклики.....	210
Гуштан Т., Корсак Р. Роль державних ініціатив на відновлення готельно-ресторанної та туристичної сфери в повоєнний період.....	216
Гуштан Т., Корсак Р. Роль VR та AR – технологій для розвитку воєнно-патріотичного туризму та готельно-ресторанного бізнесу.....	221
Даниш Ю., Корсак Р. Проблеми залучення готельно-ресторанної інфраструктури у військово-подієві заходи.....	226
Ільницький В., Корсак Р. Відпочинок у вогні: використання готельно-ресторанних послуг у військово-історичному туризмі.....	231
Калакура О. Етнополітичні дослідження в системі наукового осмислення уроків війни Російської Федерації проти України.....	235

Корсак Р. Готельно-ресторанна освіта: використання європейського досвіду у навчальних програмах України.....	239
Корсак Р., Годя І. Вимоги до сучасного устаткування у готельно-ресторанних комплексах.....	243
Корсак Р., Гуштан Т. Аналіз організації готельно-ресторанної освіти в Чеській Республіці: можливості та перспективи для впровадження в Україні.....	247
Плужник О., Мірошніченко Д., Дрок П. Переваги та недоліки використання відкритих хмар в освіті.....	251
Сакаль Т., Корсак Р. Проблеми підготовки спеціалістів у готельно-ресторанному секторі України.....	255
Самойленко К. Чотирифазна модель розвитку гендерної ідентичності жінок у збройних силах.....	259
Фігурний Ю., Шакурова О. Наука і освіта України в умовах повномасштабної російської агресії: роль Науково-дослідного інституту українознавства у впровадженні національно-патріотичного виховання української молоді в освітній та гуманітарний простір.....	262
Храбан Т. Концепції героя та героїзму в період російсько-української війни.....	266
Шинкарик Ю., Безмертна Н. Роль Міжнародного щорічного літературно-мистецького конкурсу есе серед учнів 1-4, 5-8, 9-11 класів на теми: «Воїн ЗСУ. Хто він?», «Образ сучасного українського воїна» у формуванні державної мовної політики України в галузі освіти.....	270
Відомості про авторів.....	274

*Тетяна ГУШТАН,
Роман КОРСАК
(Ужгород, Україна)*

РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ІНІЦІАТИВ НА ВІДНОВЛЕННЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ ТА ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Готелі та ресторани є основними складовими туристичної інфраструктури. Вони забезпечують необхідність комфортного проживання та харчування для туристів. Воєнні дії на території України починаючи з 2022 року деструктивно вплинули на діяльності закладів розміщення по всій території нашої держави. Велика частина об'єктів сфери розміщення була зруйнована або зазнала значного пошкодження. Саме тому в майбутньому перед державою загалом та підприємцями зокрема постане питання майбутнього повоєнного відновлення та розвитку готельно-ресторанної інфраструктури.

Відомо, що саме готельно-ресторанний сектор є важливим джерелом доходу для багатьох регіонів. Саме тому науковці сфокусували свою увагу на особливостях розвитку окремих туристичних напрямків, які були б актуальними для потенційних туристів в умовах повоєнного відновлення сфери туризму та гостинності. Яскравим прикладом є розвиток військово-патріотичного туризму, що не лише може розповідати про історичні події але й в свою чергу популяризувати визначні місця, історичні постаті та формувати національну самосвідомість [1, 403–405; 3, 252–254].

Водночас у розвитку такого виду туризму наявні складнощі, такі як слабо розвинена або пошкоджена в наслідок воєнного конфлікту інфраструктура, нестача закладів сфери тимчасового розміщення та харчування, потреба у державній підтримці і однозначно – «кадровий голод» або ж недостатня кількість кваліфікованого персоналу, що могли б забезпечити високий рівень надання послуг потенційним туристам [2, 84–86].

Ще у 2017 році на державному рівні було прийнято «Стратегію розвитку туризму та курортів на період до 2026 року», яка попри всі події, що відбуваються в державі все ще продовжує діяти. Згідно неї визначено низку концепцій, включаючи гармонізацію національних стандартів з міжнародними вимогами, розвиток мере-

жі тимчасового розміщення та харчування, активне просування та популяризацію вітчизняного туристичного продукту, стимулювання розвитку всієї галузі туризму, а також узгодження кваліфікаційних вимог та стандартів вищої освіти для закладів, що готують фахівців у сфері туризму та курортів і формування стандартів професійної підготовки майбутніх працівників [6].

З огляду на зазначене прослідковується тенденція, що вказує на безперервну але посилену підтримку галузі в умовах, що складаються. Разом з тим Україною було підписано Угоду про асоціацію з Європейським союзом, що дає можливість просувати та популяризувати вітчизняний готельно-ресторанний бізнес та туристичний продукт в ЄС [8, 67–89]. Для такої діяльності доцільно, на наш погляд, використовувати аналогічний досвід країн Східної Європи, що в свій час пройшли подібні зміни на всіх рівнях, починаючи від дипломатичних відносин, міжнародної торгівлі та безпосередньо реалізації свого туристичного продукту, що є в кожному з випадків унікальним та привабливим [7, 181–187].

Запровадження на державному рівні відповідних галузевих стандартів розвитку окремих туристичних кластерів допоможе інтенсифікувати відновлення галузі, а якісна система маркетингу та активна діяльність із залучення інвестицій стимулюватиме розвитку сфери туризму загалом.

Одним з успішних прикладів розвитку сфери туризму та гостинності є формування партнерських відносин з музеями, що дасть можливість підприємцям розширювати мережу закладів готельно-ресторанно бізнесу для забезпечення потреб туристичного потоку, туристичним агентствам та музейним комплексам підвищити економічну ефективність своєї діяльності, а разом з тим зростуть і надходження до бюджету міста, ОТГ та держави загалом [4, 8–9].

Дослідження пов'язані із використанням туристично-рекреаційного потенціалу для розвитку сфери туризму та гостинності окремих регіонів продемонстрували свою перспективність, адже поєднання природних атракцій, гірськолижних та оздоровчих комплексів з гастрономічним родзинками та національним колоритом є безумовним фактором успіху для розвитку сфери гостинності. А підтримка малого і середнього бізнесу у сфері розміщення та харчування сприятиме ефективізації цієї сфери економіки України [9, 99–104].

Західні регіони держави, що найменше постраждали від військових дій продемонстрували свою безпосередню залежність, як від державної політики стосовно сфери гостинності, євроінтеграційних процесів, що накладають як можливості для розвитку так і обов'язки щодо приведення підприємницької діяльності у відповідність з вимогами ЄС, а також з появою гострої нестача кваліфікованого персоналу, що вимушено мігрував в пошуках кращого і спокійнішого життя за мажі нашої держави. Саме тому перед сферою гостинності постала потреба у кваліфікованих кадрах усіх рівнів та напрямків, від кваліфікованих екскурсоловів до менеджерів та керівників закладів з тимчасового розміщення та харчування. Так звертаючись до досліджень окремих вчених можна відмітити, що сучасні освітні програми підготовки фахівців готельно-ресторанної справи акцентують свою увагу на певних ключових моментах, які можуть задовольнити потреби потенційних роботодавців та разом з тим наситити ринок затребуваними працівниками. До прикладу можна відзначити наступні аспекти:

- адаптованість до сучасних вимог сфери гостинності, яка швидко змінюється і потребує від працівників гнучкості та широкого спектру фахових знань та вмінь;

- добре розвинуті практичні навички, що досягаються стажуваннями на підприємствах сфери гостинності, так би мовити в «реальних умовах», адже саме вони є одним з наріжних каменів для високої кваліфікації майбутнього спеціаліста;

- володіння лідерськими якостями, що є ключовим моментом для побудови успішної кар'єри в майбутньому;

- психологічна стійкість особливо важлива для працівників сфери гостинності з огляду на те, що це галузь, де є постійно високий рівень стресу та непередбачуваність, а з огляду на сучасні умови військового стану відвідувачі, що приїждять до закладів готельно-ресторанного бізнесу є носіями стресу. Саме тому комунікація з таким типом клієнта стає викликом для працівників з яким вони повинні вміти справлятися.

- володіння інноваційними технологіями є в умовах сьогодення вже не приференцією, а крайньою необхідністю для спеціаліста сфери гостинності. ІТ стали в сучасному світі однією з базових вимог для успішного працевлаштування та можливості комунікувати з клієнтською базою [5, 38–44].

Підсумовуючи слід зазначити, що відновлення готелів та ресторанів може сприяти створенню нових робочих місць, розвитку місцевої економіки та підвищенню життєвого рівня мешканців. Державні органи влади на законодавчому рівні продовжують підтримувати сферу гостинності в можливих, у ситуації що складається, межах. Адже однозначним є те, що сфера гостинності – саме той сектор економіки який найактивніше реагує на зміни і досить швидкими темпами може відновлюватися та приносити економічну ефективність у вигляді податкових надходжень до бюджету держави.

В процесі майбутнього повоєнного відновлення важливу роль відіграватимуть і заклад освіти, що здатні підготувати кваліфікованих працівників для потреб сфери тимчасового розміщення та харчування. Адже якщо готелі та ресторани надають якісні послуги та створюють гостинну атмосферу, це може сприяти створенню позитивного враження про регіону в туристів, а отриманий позитивний досвід перебування – підвищить ймовірність повторного відвідування.

Загалом роль державної підтримки беззаперечно важлива, адже через встановлення лояльних умов для діяльності суб'єктів господарювання, унормування законодавчої бази до вимог ЄС та потреб бізнесу, проведення роботи над залученням іноземних інвестицій для підтримки та розвитку сфери туризму і гостинності є одним з ключових моментів відновлення нашої держави та зростання її економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Льницький В., Корсак Р. Проблеми та перспективи розвитку військово-патріотичного туризму. *Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи: збірник матеріалів II-ї Міжнародної науково-практичної конференції* / [редактори-упорядники А. Душний, М. Махмудов, В. Льницький, І. Зимомря]. Баку – Ужгород – Дрогобич: Посвіт, 2017. С. 403–405.

2. Льницький В., Корсак Р. Сучасні тенденції розвитку військового туризму в Україні. *Тенденції розвитку туристичної індустрії в умовах глобалізації: матеріали I-ої Міжнародної науково-практичної конференції (27–28 квітня 2017 р., м. Ужгород)*. Ужгород: ПП «Інватор», 2017. С. 84–86.

3. Ільницький В. Використання військово-патріотичного туризму як чинник збереження національної пам'яті. *Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи: збірник матеріалів I-ї Міжнародної науково-практичної конференції* / [редактори-упорядники А. Душний, М. Махмудов, В. Ільницький, І. Зимомря]. Баку – Ужгород – Дрогобич: Посвіт, 2016. С. 252–254.

4. Ільницький В. Музеї як чинник розвитку військово-патріотичного туризму на Прикарпатті. *Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи: збірник матеріалів III-ї Міжнародної науково-практичної конференції* / [редактори-упорядники А. Душний, М. Махмудов, В. Ільницький, І. Зимомря]. Баку – Ужгород – Дрогобич: Посвіт, 2017. С. 8–9.

5. Корсак Р., Гуштан Т. Теоретико-методологічні аспекти підготовки фахівців спеціальності «Готельно-ресторанна справа». *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 72. Т. 2. С. 38–44.

6. Про затвердження Стратегії розвитку туризму і курортів на період до 2026 року від 16 березня 2017 № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>

7. Ilnytskyi V., Korsak R., Hodia I. Ukrainian-czech economic links: diplomacy, trade, and tourism (the beginning of the XXI century). *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol. 4. № 4. P. 181–187.

8. Ilnytskyi V., Korsak R., Sichka I. Interregional European Integration, Trade And Tourism Cooperation Of The Countries Of Eastern And Central Europe (On The Example Of Ukraine And The Czech Republic). *European journal of transformation studies*. 2019. Vol. 7. № 1. P. 67–89.

9. Kahanets-Havrylko, L., Hushtan, T Socio-economic analysis of the effectiveness implementation of tourist and recreational potential of the transcarpathian region in field of rural green tourism. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2024. Vol. 10 No. 1. P. 99–104. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2024-10-1-99-104>

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**НАУКА І ОСВІТА УКРАЇНИ В УМОВАХ
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ:
ВИКЛИКИ ТА ЗАВДАННЯ
В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

Том II

**За редакцією:
Василь Ільницький, Микола Галів**

Макетування та верстка – Наталія Кузнєцова

*Редакція не завжди поділяє думки авторів, за зміст,
достовірність інформації та точність цитувань
відповідальності не несе.*

При передруці статей посилання на збірник є обов'язковим.

Здано до набору 10.05.2024 р. Підписано до друку 31.05.2024 р.
Гарнітура Times. Формат 60x84 1/16.
Друк офсетний. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 16,4. Зам. № 0524-046
Наклад 150 примірників

Друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефон +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.